

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΜΕΡΜΙΔΕΣ

Η λάμψη των πυροτεχνημάτων έχει σβήσει οριστικά πάνω από το ΟΑΚΑ. Το εμβληματικό στέγαστρο Καλατράβα έχει μείνει «γυμνό», χωρίς τα πολυκαρμπονικά πάνελ. Η διοίκηση του ολυμπιακού συγκροτήματος λέει σήμερα ότι θα επιχειρήσει να αφυπνίσει από την εικοσαετή νάρκη του τον «λευκό ελέφαντα». Το ίδιο είχαν πει και όλες οι προηγούμενες.

ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΤΟΥ 2004

Μετρώντας ξανά το θαύμα και το τραύμα

Τα πρόσωπα των Αγώνων της Αθήνας κάνουν τον δικό τους απολογισμό

Ο Θεός Ερωτας και η έγκυος της τελετής. Ο ξεχασμένος ολυμπιονίκης των καταδύσεων και η υπεύθυνη για τη φιλοξενία των δημοσιογράφων. Ο κριτής και η εθελόντρια.

Όλοι τους έζησαν από μέσα το «έπος» του 2004. Όλοι τους έγιναν επίσης μάρτυρες της εγκατάλειψης του «κεφαλαίου» που είχαν χτίσει οι Αγώνες. Είκοσι χρόνια μετά,

μοιράζονται τις αναμνήσεις τους μέσω της «Κ». Παράλληλα, οικονομολόγοι, πολεοδόμοι και ιστορικοί αναλύουν το αποτύπωμα των Ολυμπιακών. **Σελ. 19-21**

Εικοσι χρόνια μετά τους Αγώνες η λάμψη των πυρτεκνημάτων έχει σβήσει οριστικά πάνω από το ΟΑΚΑ. Αλλωστε, η ολυμπιακή αήλη είχε δώσει τη θέση της στην περιουσιολογία, πολύ πριν το εμβληματικό στέγαστρο Καλατράβα μπει «κνήμεν», χωρίς τα πολυκαριπνικά πάνελ, τα οποία αφαιρέθηκαν αφού κρίθηκε ότι έφραζε να αντικατασταθούν λόγω φθοράς.

«Οι Ολυμπιακοί Αγώνες μας έδωσαν την αίσθηση ότι έχουμε αλλάξει κατηγορία ως χώρα. Και είναι ακριβώς η διάθεση αυτής της αίσθησης που επηρέασε τη ματιά μας πάνω στους ίδιους τους Αγώνες και οδήγησε σε εντελώς διαφορετικούς συσχετισμούς, όπως η σύνδεση των Ολυμπιακών με την οικονομική κρίση, για παράδειγμα».

ΑΘΗΝΑ 2004 20 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Τον ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΘΗΣ ΚΑΛΥΒΑΣ

Το 1990 γίνεται επιτυχία ένα τριφύλλι τραγουδι της Χαρούλας Αλεξίου με τίτλο «Κόιτα μια νύχτα» σε μουσική Θάνου Μικροπούλου. Στην τελευταία στροφή το ρεφρέν αλλάζει αναπάνετα κι αντί για το «μάτια μου η Ελλάδα / το λέει για φιλντάδα / μου το είναι κι οι θεοί της / τους είχε δοξάδα», ακούει: «Μάτια μου η Ελλάδα / το λέει για φιλντάδα / και μέσο' στην παρακήλι της / χτυπάει και Ολυμπιάδα». Η Νικολακοπούλου αναφέρεται στη διεκδίκηση των Αγώνων του 1996 (με αφορμή την εκατονταετηρίδα της σύγχρονης εκδοχής τους), «Εθνικό στοίχημα» που θα χάσουμε από την Ατλάντα λίγους μήνες μετά.

«Η ακιλιόλιος πέρανα του ολυμπιακού εγκυρήματος υπήρξε αναμνήσιμα το αρχιτεκτονικό μη παριστικό απόθεμα που ποριόθηκε (με εξοριόση το έργο Καλατράβα) και, πάνω από όλα, η παρουσία πρόνοιας για το "μέτιο"».

«Η πόλις είχε την ανάγκη της αήλης ενός μητροπολιτικού κέντρου διεθνούς εμβέλειας, οι αστικές υποδομές ήταν γερασμένες και κατά συνέπεια οι Αγώνες δημιουργούσαν τη δυνατότητα για την αναβάθμισή τους».

Μετρώντας το θαύμα και το τραύμα

Αζίζαν τελικά τον κόπο οι Αγώνες; Ήταν υποθήκη ή προίκα για την εθνική οικονομία και την πραετιούσα; Πέντε πρόσωπα διαλύουν τους ολυμπιακούς μύθους

«Οι Ολυμπιακοί Αγώνες μας έδωσαν την αίσθηση ότι έχουμε αλλάξει κατηγορία ως χώρα. Και είναι ακριβώς η διάθεση αυτής της αίσθησης που επηρέασε τη ματιά μας πάνω στους ίδιους τους Αγώνες και οδήγησε σε εντελώς διαφορετικούς συσχετισμούς, όπως η σύνδεση των Ολυμπιακών με την οικονομική κρίση, για παράδειγμα. Αν τα πράγματα είχαν εξελιχθεί διαφορετικά, είχαμε, δηλαδή, διακριστεί πολύ καλύτερα την εμμερία εκείνης της πολύ πυκνής περιόδου και κυρίως σε πρακτικό επίπεδο τις ίδιες τις εγκαταστάσεις των Αγώνων, σήμερα θα ερμηνεύαμε πολύ διαφορετικά την ολυμπιακή παρακαταθήκη. Το αποτέλεσμα ήταν να συμβεί μέσα μας ένα είδος ψυχολογικής μετατόπισης: η απογοήτευση για την ψευδαίσθηση ότι γίναμε καλύτεροι έγινε απογοήτευση για τους ίδιους τους Αγώνες. Είναι σαν το τραύμα της διάφουσας να χρωμάτισε το σύνολο της εμπειρίας».

Για τον Κώστα Καρτάλη, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πρώην γενικό γραμματέα Ολυμπιακών Αγώνων στο υπουργείο Πολιτισμού, το κρίσιμο διάστημα 2000-2004, η διεκδίκηση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 ήταν μονόδρομος. Η άποψή του είναι ότι είχε έρθει η ώρα ώστε η Ελλάδα να επανέλθει στο προσκήνιο του Ολυμπιακού Κινήματος και να συμβάλει στον προσημοισμό της «καλιτάζουσας» (όπως αποδείχθηκε με τους Αγώνες της Ατλάντας το 1996) εμπορευματοποίησης τους. «Ανεξαρτήτως όλων αυτών, η Αθήνα (και η Ελλάδα) χρειαζόταν μια πικρή παρουσία στο διεθνές γίγνεσθαι, η πόλις είχε την ανάγκη της αήλης ενός μητροπολιτικού κέντρου διεθνούς εμβέλειας, οι αστικές υποδομές ήταν γερασμένες και κατά συνέπεια οι Αγώνες δημιουργούσαν τη δυνατότητα για την αναβάθμισή τους, αλλά και η κοινή γνώμη ήταν θετική, τουλάχιστον κατά πλειοψηφία. Όπως και να προσεγγίσεις το θέμα, η διεκδίκηση είχε λογική και το timing ήταν το σωστό».

Η «ενηλικιώση»

Μπορεί η χώρα τελικά να μνησθεκε κατηγορία (τουλάχιστον μακροπρόθεσμα) αλλά η Αθήνα οί-

γουρα το έκανε. Σκεφτείτε την πόλις χωρίς το μετρό, τις επεκτάσεις του, το νέο αεροδρόμιο, την Αττική Οδό, το τραμ, τον προαστικό σιδηρόδρομο, την εννοποίηση των αρχαιολογικών χώρων. Δεν ήταν όλα έργα που έγιναν για τους Ολυμπιακούς αλλά «έτρεξαν» και ολοκληρώθηκαν εγκαίρως χάρη σε αυτούς. Στην κληρονομιά των υποδομών στέκεται και ο πρόεδρος του τμήματος Αρχιτεκτονικών Μηχανικών στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας, Γιάννης Αϊσιώσις. «Για τον 2004 συγκροτούν τη στιγμή της "ενηλικιώσης" της», μας λέει. «Από τη στιγμή μεταπολεμική εκ τον έσω εξάπλωσή της μέσω της αναπαραγωγής της μικρομεσαίας "αστικής μονάδας" της πολυκατοικίας παράσασε στην "εναπόθεση" στο σώμα της υποδομών πολύ μεγάλης κλίμακας, στοιχείων της ομοιογενούς διεθνούς πολεοδομίας: αυτοκινητόδρομο, δίκτηνα μετρό και τραμ συνδεδεμένα με ένα γενναίο αρχιτεκτονικό αεροδρόμιο. Μαζί με τα αθλητικά έργα, τα έργα αυτά αποτέλεσαν τμήματα ενός πολύ φιλόδοξου "πακέτου" εκσυγχρονισμού της Αθήνας. Την ίδια στιγμή, υλοποιήθηκαν σημαντικές αναπλάσεις δημοσίων χώρων, αποκαταστάσεις αστικών μετώπων και ξενοδοχείων και η κατασκευή κτηρίων πολιτισμού. Όλα αυτά, απλωμένα στην Αττική, μετασχημάτισαν την εικόνα της Αθήνας σε μια παγκόσμια μητροπόλις και ενίσχυσαν την αναγνωρισιμότητα και την ελκυστικότητα της, βάθοντας τις βάσεις για τη μετέπειτα μετατροπή της σε σημαντικό τουριστικό προορισμό».

Στο ερώτημα αν η Ελλάδα ορθώς διεκδίκησε και οργάνωσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, όλα απαντούν με βεβαιότητα πως ναι. Αλλά: «Η ακιλιόλιος πέρανα του ολυμπιακού εγκυρήματος υπήρξε αναμνήσιμα το αρχιτεκτονικό μη παριστικό απόθεμα που ποριόθηκε (με εξοριόση το έργο Καλατράβα) και, πάνω από όλα, η παρουσία πρόνοιας για το "μέτιο"».

αδυναμία του κράτους να αξιοποιήσει αθλητικές και άλλες υποδομές κατά τη μεταολυμπιακή περίοδο, ίσως, ναι, μπορεί να ήταν διαφορετική από αυτή που πήραμε το 1996».

Ο «ανέντιμος μύθος»

Κατά τη διάρκεια της ολυμπιακής προετοιμασίας ο βαθμός κοινωνικής συναίνεσης για το εγκυρήματα ήταν πρωτοφανής, κοντά στην περιοχή του 80% (VPRC, 2001-2003). Οσο απομακρυνόμαστε, όμως, χρονικά από τη διεξαγωγή των Αγώνων και πλησιάζουμε στην πρώτη «στρογγυλή» επέτειο (στα δέκα χρόνια το 2014) υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι η κοινή γνώμη έχει μεταβάλει άποψη. Καθώς βρισκόμαστε πια και με τα δύο πόδια στην οικονομική κρίση εμφανίζονται διαδικτυακές δημοσκοπήσεις στις οποίες φαίνεται ότι σχεδόν τρεις στους τέσσερις πολίτες χρεώνουν στους Αγώνες μερίδιο της δημοσιονομικής εκτροπής.

«Πρόκειται για έναν απολύτως ανέγντιμο μύθο», λέει στην «Κ» ο νυν διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας, ο οποίος προσθέτει ότι ήταν ο πρώτος υπουργός που υπεροσιόπισκε τους Αγώνες μέσα στη Βουλή, τον Ιανουάριο του 2013, όταν στην κορύφωση του αντιμνημονιακού πυρετού είχε απαντήσει με την ιδιότητα του υπουργού Οικονομικών σε επικαιρη ερώτηση του τότε βουλευτή της ΔΗΜΑΡ, καθηγητή Γιάννη Πανούση για το κόστος της διοργάνωσης. «Είχα κάνει εκείνη τη μέρα μια εκτενέστατη ανάλυση βασίζομενος σε στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που καταδείφριζαν πλήρως την προπαγάνδα περί δημοσιονομικής εκτροπής στη διάρκεια της ολυμπιακής προετοιμασίας». Σύμφωνα με τα στοιχεία που είχε δώσει τότε στη δημοσιότητα ο Γιάννης Στουρνάρας, το συνολικό ακαθάριστο κόστος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 ανήλθε στα 8,5 δισ., συμπεριλαμβανομένων τόσο των δαπανών που καλύφθηκαν από το ελληνικό Δημόσιο (πρακτικός προϋπολογισμός και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων), όσο και των δαπανών της Οργανωτικής Επιτροπής

«Αθήνα 2004». Από αυτό το ποσό, σημειώνει ο κ. Στουρνάρας, περίπου 2 δισ. ευρώ καλύφθηκαν από εισπράξη εισιτηρίων, χορηγούς, τηλεοπτικά δικαιώματα κ.λπ. Και από τα υπόλοιπα 6,5 δισ. ευρώ, ποσό 2 δισ. ευρώ δαπανήθηκε για την εννοποίηση αρχαιολογικών χώρων και για την αναβάθμιση των νοσοκομείων. Κατά συνέπεια, το καθαρό κόστος των Αγώνων ήταν 4,5 δισ. ευρώ, όπου συμπεριλαμβάνονται και παρεμφερή δημόσια έργα, προς όφελος της κοινωνίας. «Οι Αγώνες όχι μόνο δεν μας κατέστρεψαν οικονομικά, αλλά, αν δεν υπήρχε η πίεση του 2004, έργα υποδομής που σήμερα τα θα φερύμε αυτονόητα απλά δεν θα είχαν γίνει. Ήταν η μεγαλύτερη δυνατή πρόβλη της ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας να φέρει σε πέρας ένα τόσο φιλόδοξο σχέδιο».

«Οι Αγώνες όχι μόνο δεν μας κατέστρεψαν οικονομικά, αλλά, αν δεν υπήρχε η πίεση του 2004, έργα υποδομής που σήμερα τα θα φερύμε αυτονόητα απλά δεν θα είχαν γίνει. Ήταν η μεγαλύτερη δυνατή πρόβλη της ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας να φέρει σε πέρας ένα τόσο φιλόδοξο σχέδιο».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

«Μακροοικονομικά εκτιμήθηκε ότι οι Αγώνες είχαν αισθητά θετική επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην απασχόληση, από το 2000 έως το 2013. Αν οι Αγώνες δεν είχαν γίνει το 2004 το επίπλοδο του ΑΕΠ θα ήταν κατά 2,5% χαμηλότερο, ενώ η απασχόληση θα ήταν μειωμένη κατά περίπου 44.000 θέσεις εργασίας».

«Οι Αγώνες όχι μόνο δεν μας κατέστρεψαν οικονομικά, αλλά, αν δεν υπήρχε η πίεση του 2004, έργα υποδομής που σήμερα τα θα φερύμε αυτονόητα απλά δεν θα είχαν γίνει. Ήταν η μεγαλύτερη δυνατή πρόβλη της ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας να φέρει σε πέρας ένα τόσο φιλόδοξο σχέδιο».

«Μακροοικονομικά εκτιμήθηκε ότι οι Αγώνες είχαν αισθητά θετική επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην απασχόληση, από το 2000 έως το 2013. Αν οι Αγώνες δεν είχαν γίνει το 2004 το επίπλοδο του ΑΕΠ θα ήταν κατά 2,5% χαμηλότερο, ενώ η απασχόληση θα ήταν μειωμένη κατά περίπου 44.000 θέσεις εργασίας».

8,5 δισ. ευρώ ήταν συνολικά το ακαθάριστο κόστος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, σύμφωνα με στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, συμπεριλαμβανομένων τόσο των δαπανών που καλύφθηκαν από το ελληνικό Δημόσιο (πρακτικός προϋπολογισμός και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων), όσο και των δαπανών της Οργανωτικής Επιτροπής «Αθήνα 2004».